

פרי קודש היולאים

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' הילל יחיאל ב"ר
אליעזר פולק ז"ל נין לרבינו
הגה"ק זצ"ל
נלב"ע י"ב חשון תשע"ב
תנצב"ה

פר' לך תשפ"ד

מתורתו ומורשתו של רבינו הגה"ק הילל זצ"ל
אבדק"ק סאסרעגען

בס"ד, (שנה ב') גליון מס' 84

פרשת לך לך

אצל אברהם אבינו ע"ה רצון ד' היה העיקר ושאר טובות הנאה מפלים לו

וַיִּלֶךְ אַבְרָם כְּאִשְׁרֵי דְבָר אֱלֹהֵי ד' וַיִּלֶךְ אִתּוֹ לֹט

(בראשית יב, ד)

דבר אליו ד', ולא מפני ההנאות שהובטחו לו. כי אצל אברהם היה העיקר לעשות רצון ד', ואילו ההנאות והטובות כבנים וממון וכו' אינם אלא טפלים לעבודת ד'.

אבל לעומתו, אצל לוט ההולך עם אברם היה העיקר הנאות עצמו. וזה שרמזו חז"ל בדבריהם, "לוט טפל לאברם", כלומר מה שהיה טפל אצל אברם היה אצל לוט עיקר. (ח"ב רחצ)

איתא במדרש (בראשית רבה לט, יג) "לוט טפל לאברם".

נראה לפרש בהקדם מה שמקשים, דהנה ידוע שהציווי לך לך וגו' הוא אחד מעשרה הנסיונות שנתנסה אברהם אבינו, וקשה, מה היה הנסיון בזה, והרי הובטח לו ממון ובנים ושאר הנאות. אלא שהנסיון היה מאיזה סיבה ילך אברהם, האם ילך מפני ההנאות שהובטחו לו, או מפני שכך ציוה לו ד'. ואכן העיד עליו הכתוב "וילך אברם כאשר

רק אחרי שעמד אברהם בנסיון העוני ובנסיון העושר היה יכול להוכיח את בני דורו

וְאַבְרָם כְּבָד מְאֹד בַּמִּקְנֵהוּ בַּכֶּסֶף וּבַזְּהָב. וַיִּלֶךְ לְמַסְעָיו מִגְּבֹל וְעַד בֵּית אֵל וּגְוֹ. אֶל מְקוֹם הַמְּזֻבָּח אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם

בְּרֵאשִׁיטָה וַיִּקְרָא שָׁם אַבְרָם בְּשֵׁם ד'

(בראשית יג, ב-ד)

וראה ברמב"ן לעיל (יב, ח) על הפסוק "ויבן שם מזבח לד' ויקרא בשם ד'", שכתב וז"ל: "שהיה קורא בקול גדול שם לפני המזבח את שם ד', מודיע אותו ואלקותו לבני אדם. כי באור כשדים היה מלמדם ולא אבו שמוע, ועתה כשבא בארץ הזאת וכו' היה למוד ללמד ולפרסם האלקות. כי בא במקום חדש, אשר לא שמעו את שמעו ולא ראו את כבודו, והגיד כבודו בגוים ההם" וכו', עיי"ש.

וזה הרמז בפסוקים, דדוקא אחרי שהתקיים בו "ואברם כבוד מאד במקנה בכסף וכוהב", שהיה לו נסיון העושר, אחרי שכבר עמד משכבר הימים בנסיון העוני. ועמד גם בנסיון העושר, וכדכתיב "וילך למסעיו וגו' עד המקום אשר היה שם אהלו בתחלה וגו'", שעמד בנסיון ולא שינה מעמדו. דדוקא עתה היה יכול להוכיח את כל בני דורו ולפרסם האלקות, וכדכתיב "ויקרא שם אברם בשם ד'". (ח"ב רצו)

נראה לפרש, דהנה ידוע שכדי שתתקבל התוכחה על לב השומעים צריך שהיא המוכיח גם כן באותו ניסיון, וכמו שאמרנו חז"ל (יומא לה, ב) "הלל מחייב את העניים, רבי אלעזר בן חרסום מחייב את העשירים, יוסף מחייב את הרשעים". והיינו כי אם העני יוכיח את העשירים לא תתקבל תוכחתו, כי יאמרו שאינו מכיר את הנסיון שלהם. וכן אם העשיר יוכיח את העניים, וכן כולם. וזה מה שאמרנו חז"ל (אבות פ"ב מ"ד), "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו"¹.

והנה אברהם אבינו עמד הן בנסיון העוני והן בנסיון העושר, ובכל מצב שהיה לא שינה מעמדו את לבבו ותמיד עבד את ד' בכל לבב. ובאותה אכסניא שלן בימי עניותו, לן גם אחר כך בימי עשרו, שלא שינה מעמדו בגלל עשרו. ולכן דדוקא הוא היה יכול להוכיח את בני דורו ולהפיץ דעה את ד', כי רק מפני זה התקבלו דבריו.

כשהרשע נדמה כלפי חוק כצדיק, נגרם מזה חילול ד'

וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לֹט וּגְוֹ כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ וּגְוֹ הַפָּרָד נָא מַעְלֵי

(בראשית יג, ח-ט)

עיינן באלשיך (ד"ה ויהי ריב) שפירש, שאברהם אבינו רצה למנוע חילול ד', עיי"ש. ואפשר לפרש כי בהתנהגותו של לוט היה נגרם

איתא במדרש (בראשית רבה מא, ו) "וכי אחים היו, אלא שהיה קלסתר פניו דומה לו".

1. א"ה. אפשר שזה מרומז במאמר חז"ל (בבא מציעא קז, ב) "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים".

חילול ד', אם היה נשאר יחד עם אברהם אבינו. ואם תאמר, שאין כאן חילול שם שמים, לפי שאין נקרא עליו כלל שם שמים. על זה אמר, שהיה קלסתר פניו דומה לאברהם אבינו, כלומר שהיה מעמיד פנים

כמו אברהם אבינו בכמה מעשים טובים, ואם כן בשאר הנהגותיו היה נגרם חילול ד'. ולכן ביקש ממנו אברהם, "הפרד נא מעליי" כי כאשר הרשע נדמה כלפי חוץ כצדיק, נגרם מזה חילול ד'.

(ח"א לד)

דווקא מתוך חשכת הגלות יתגלה אורם של ישראל

וַיֹּצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הִבֵּט נָא הַשָּׁמַיְמָה וְסֹפֵר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לְסַפֵּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ פֶּה יְהִי וְרֵעֶךָ

(בראשית טו, ה)

יש לרדקדק, למה היה צריך להראות לו את הכוכבים. וכי אם היה אומר לו זאת, מבלי להוציאו החוצה ולהראות לו את הכוכבים, לא היה מאמין. ונראה לפרש, שאחרי שנודע לאברהם אבינו ע"ה עול הגלויות שיהיו בניו בין הגויים, דאג שמא ח"ו יתקיים בהם "ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם" (תהילים קו, לה), וח"ו יטמעו ויתבוללו בין

הגוים, ולא תהא תקומה לשונאיהם של ישראל. לכן הוציאו השי"ת והראה לו את הכוכבים, ורמז לו, שכשם שהכוכבים מאירים דווקא בלילה, ואף שגם ביום הם נמצאים מכל מקום אין אורם ניכר ביום, ודווקא בלילה מתוך החשיכה מבהיק אורם. כך בני ישראל, דווקא מתוך החשכה בגלות יתגלה אורם, ותהא להם תקומה.

(ח"א לז)

אמונת אברהם אבינו בד' אפילו שהבטיחו דבר שתלוי בבחירת האדם

וְהָאֱמִן בְּד' וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה

(בראשית טו, ו)

פירש רש"י, "לא שאל לו אות על זאת". והקשה הרמב"ן, וכי מי שהאמין בד', לשחוט בנו יחידו ועמד בכל שאר הנסיונות, וכי ייחשב לו צדקה שהאמין בד' ולא ביקש אות.

ונראה לפרש, דטענת אברהם אבינו ע"ה "הן לי לא נתתה זרע", אף שכבר הבטיחו (לעיל יג, טז) "ושמתי את זרעך כעפר הארץ", הוא משום שאפשר ש"זרעך" אלו התלמידים, שגם הם נקראים בנים (ילקוט רמז תתמא), וחשש שבזה שהיו לו תלמידים, שקירבם תחת כנפי השכינה, כבר נתקיימה בו ההבטחה. אבל אי אפשר לומר כן, כי הרי הם לא נשארו בצדקתם אחרי שנפטר אברהם מן העולם, ורצון הצדיקים שיהיו להם תלמידים

שיישארו בצדקתם. ומעתה, על כרחך, שמה שהבטיחו הקב"ה "זרעך" היינו זרע ממשי.

ועל זה הראה לו הקב"ה את הכוכבים, לרמז לו שיהיו בניו "מצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד" (דניאל יב, ג). וזהו פלא, האיך היה יכול להבטיח לו זאת, והרי אין קובעים מן השמים אם יהיה האדם צדיק או רשע (כדאייתא בנדה טו, ב), שהוא תלוי בבחירת האדם בלבד.

וזה נחשב לו צדקה, שלא ביקש על זה אות, והאמין בד' שזרעו אחריו יהיו צדיקים לעולם.

(ח"א לז)

נטפי תנחומין

בשם צאצאי רבינו הגה"ק זצ"ל די בכל אתר ואתר, משתתפים אנו באבל הכבד בהסתלקותו לשמי רום, של איש תם וישר וירא אלקים, זכה לדורות ישרים והעמיד תלמידים הרבה בהיותו מלמד תשב"ר רבות בשנים. זכה ורבים זיכה באור תורת רבינו הגה"ק ז"ל בהיותו מעמודי התווך להוצאתו לאור עולם של הספה"ק "קודש הילולים"

הרה"ח ר' ישראל מרדכי ב"ר יצחק ביקסנשפנר ז"ל

(בן מרת מירש ע"ה בת הרה"ח ר' אליעזר ז"ל בן רבי אברהם יהודא ז"ל בן רבינו הגה"ק זצ"ל)

אשר נלב"ע ביום י' מרחשוון

ובזאת אנו מביעים את תנחומינו לאלמנתו ולאחותו שיבלחט"א לבניו ולכל צאצאיו ומשפחתו,

הרופא לשבורי לב יחבוש לכאבכם וינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, ולא תדעו צער. נשמתו תעלה לגנזי מרומים לחסות בצל כנפי השכינה, להמליץ טוב על כל בני המשפחה לטוב לכם כל הימים, עדי נזכה לראות בנחמת ציון וירושלים, בביאת גואל צדק, אכי"ר.

"לזאת אהובי בני רחימי לכבדני בתורה ומעשים טובים, אשר היא חיינו ואורך בעולם הזה ובעולם הבא..."
(שם בהקדמה)

"...ולבני ד' יאריך ימיכם ושנותיכם בנעימים עם כל אשר לכם, להזכירני לטובה לקבוע עתים לתורה בכל יום ויום..."
(קודש הילולים בהקדמה)

דַע תִּדַע פִּי גֵר יִהְיֶה וְרַעַף וְגו'

(בראשית טו, יג)

יכול אדם לקבל כל מצב שבא עליו ולעמוד בנסיונות, כגון בנסיון העוני או נסיון העושר, וכמו שעמד בהם אברהם אבינו ע"ה. וזהו ביאור הכתוב, "ידוע תדע" שרק אם "כי גר", שישאל יהיו כגרים בעולם הזה, אזי "יהיה זרעך", כלומר ייחשבו לזרעך כמוך, כמו שרצית וחשקת. (ח"א לה, צו)

איתא בשל"ה הק' (שער האותיות אות ג' גרות, ועיין עוד תורה אור פר' לך, ופר' קדושים) על הפסוק (ויקרא כה, כג) "כי גרים ותושבים אתם עמדי", כי מי שהוא כגר בעולם הזה, שידע שהוא עולם חולף, זוכה להיות תושב בעולם הבא. ולהיפך, מי שמתנהג כאילו הוא תושב בעולם הזה, הרי שבעולם הבא יהיה כגר, עכת"ד. כי רק באופן זה

דווקא על ידי היסורים באו ישראל למדרגה גדולה

דַע תִּדַע פִּי גֵר יִהְיֶה וְרַעַף וְגו'

(בראשית טו, יג)

ברכוש גדול", רק אחרי שנזדככו ב"כור הברזל" במצרים. וכמו שאמר רשב"י (ברכות ה, א), "שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין, אלו הן, תורה וארץ ישראל והעולם הבא". שעל ידי היסורים באו למדרגה שיהיו ראויים לקבל התורה, ולהיכנס לארץ ישראל ולזכות לחיי העולם הבא. ולכן לא התפלל אברהם אבינו ע"ה לבטל את כור ההיתוך הזה. (ח"א שט)

יש לדקדק, למה לא התפלל אברהם אבינו ע"ה לבטל הגזירה, והלא על סדום הירבה בתפילה, ולמה לא התפלל על בניו.

ונראה לפרש, שהשי"ת רמז לו על הטובה שיש בגלות. ואמר "ידוע תדע", התכוון ודע את הכוונה הנסתרת שבגלות, "כי גר יהיה זרעך", שעל ידי כך יהיו כגרים, שאינם מתאווים לילך אחרי שרירות לבם, כגר שכל מחשבותיו לבוא לשלום לביתו. והרי הם ככוכבים (עיין לעיל ד"ה ויוצא אותו), שדווקא מתוך החושך הם מאירים. "ואחרי כן יצאו

הבא ליטהר מסייעין אותו

הַתְּהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תְּמִים וְאַתָּנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ

(בראשית יז, ב)

דעתו. כי הבין שאינו צריך אלא לפתוח פתח, והבא להיטהר מסייעין אותו להגיע לשלימות.

ובזה אפשר לתרץ את קושית השל"ה הק' (פר' לך תורה אור א' בהג"ה, וכן הקשה הרא"ם בראשית יז, כה), למה לא מל אברהם אבינו ע"ה את עצמו קודם שנצטווה, והלא קיים את כל התורה כולה (יומא כה, ב, קידושין פב, א). אך לפי הנ"ל אתי שפיר, שאכן השיג בשכלו שצריך למול את עצמו להיות תמים, אך לא הבין האיקך יוכל האדם בכוחות עצמו להגיע למדרגה כזו. ורק כאשר נצטווה ונאמר לו שהוא צריך רק להתחיל והשי"ת יסייעו, הבין איך אפשר להגיע לכל המדרגות והשלימות, כי אינו צריך כי אם לפתוח פתח כחודו של מחט, והבא ליטהר מסייעין לו. (ח"א ט)

אמרו חז"ל (נדרים לב, א) "בשעה שאמר הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה, "התהלך לפני והיה תמים", אחזתו רעדה וכו'. כיון שאמר לו "ואתנה בריתי ביני ובינך", נתקררה דעתו".

נראה לפרש הטעם שכאשר אמר לו הקב"ה, "התהלך לפני והיה תמים", אחזתו רעדה, כי במה שאמר לו הקב"ה "התהלך לפני הבין דהיינו לבדו מבלי סייעתא דשמיא². ומי הוא זה אשר יוכל לזכך את עצמו להיות תמים בשלימות, מבלי סייעתא דשמיא.

אך מכיון שאמר לו, "ואתנה בריתי ביני ובינך", וכמו שאמר הכתוב (נחמיה ט' ח') "וכרות עמו הברית", ודרשו חז"ל (ילקוט שמואל ב' רמז קסב, ובראשית רבה מט, ב), שאברהם התחיל והשי"ת גמר, נתיישבה

"חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה"

אֲמַרְי נָא אַחֲתִי אֶתְּ וְגו'

(בראשית יב, יג)

את שרה לטעון שהיא אחותו, אף שעל ידי זה ייכשל פרעה בחטא. והטעם היה שעל ידי זה יינצל אברהם ויוכל לשמור מצוות הרבה, וא"ש דברי המדרש.

(ח"א לה)

נראה לי לבאר, כי הנה הא דמותר לחלל את השבת על החולה, הוא מטעם שאמרו חז"ל (שבת קנא, ב) "חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה". ויש לומר שזה נלמד ממה שלימד אברהם

2. עיין רש"י על הפסוק (בראשית ו, ט) "את האלקים התהלך נח", "ובאברהם הוא אומר "אשר התהלכתי לפניו". נח הי' צריך סעד לתומכו, אבל אברהם הי' מהלך ומתחזק בצדקו מאליו". והבין אברהם אבינו ע"ה, שאמר לו כאן "התהלך לפני והי' תמים" שעליו להגיע לשלימות בכוחות עצמו.

נא להתפלל ולעורר רחמי שמים על אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשבי העומדים
בין בים ובין ביבשה, המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרווחה ומאפילה לאורה ומשעבוד
לגאולה השתא בעגלא ובזמן קריב

ובכללם ר' אברהם אשר בן רבקה לרפואה שלימה

זכות רבינו הגה"ק ולימוד דברי תורתו תעמוד לכל צאצאיו ולכל ישראל הנמצאים במקום
סכנה לשוב במהרה לביתם לחיים טובים ולשלום, אמן.

דברי התענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים"

חותנו של רבינו הגה"ק הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

א. 'ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט והכנעני והפריזי אז יושב בארץ'.

פירש רש"י, 'ויהי ריב', לפי שהיו רועים של לוט רשעים ומרעים בהמתם בשדות אחרים, ורועי אברם מוכיחים אותם על הגזל. והם אומרים, ניתנה הארץ לאברם, ולו אין יורש ולוט יורשו, ואין זה גזל. והכתוב אומר 'והכנעני והפריזי אז יושב בארץ', ולא זכה בה אברם עדיין. ולכאורה דבריו סותרים למה שפירש להלן בפרשת חיי שרה, 'גר ותושב אנכי עמכם תנו לי אחוזת קבר עמכם', אם תרצו הריני גר, ואם לאו אהיה תושב ואטלנה מן הדין, שאמר לי הקב"ה 'לזרעך אתן את הארץ הזאת'.

ונראה בעז"ה ליישב את הסתירה, שבאמת אברהם כבר זכה בגוף הקרקע של ארץ ישראל, אבל 'הכנעני והפריזי' ירדו לתוכה וזרעו בשדותיה, ורועי לוט היו מרעים בהמותיהם בשדות, בלי לשלם לכנעני את אשר מגיע להם, כדין היורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות (עי' ב"מ קא. חו"מ סי' שע"ה). לכן פירש רש"י, 'ולא זכה בה אברם עדיין', היינו בתבואת השדות, עד שישלם להם. אבל לגבי בני חת, שלא ביקש מהם את התבואה, כי אם לקבור בגוף הארץ, שם פירש רש"י שפיר, 'אם תרצו הריני גר, ואם לאו אהיה תושב ואטלנה מן הדין'.

ב. 'התהלך לפני והיה תמים ואתנה בריתי ביני ובינך'.

שנינו במשנה (נדרים פ"ג מ"א), רבי אומר גדולה מילה, שכל המצוות שעשה אברהם אבינו לא נקרא שלם, עד שמל. שנאמר 'התהלך לפני והיה תמים'. והקשה הגאון בעל תוספות יו"ט, איך משמע שדוקא ע"י ברית נקרא שלם, הלוא יתכן שגם אם היתה חסרה לו מצוה אחרת, היה נקרא שלם כאשר יקימה.

ונראה לתרץ, דמצינו בגמרא (נדרים לב:), שבתחילה המליכו הקב"ה על מאתים וארבעים ושלושה אברים, ולבסוף המליכו על מאתים וארבעים ושמונה אברים. אלו הן, שתי עינים ושתי אזנים וראש הגוויה (ומובא ברש"י עה"פ 'והיה תמים'). וביאררו התוספות, שלאחר המילה שלט בעיניו ואזניו. שהמצוות מפקחות את העינים והאזנים, כדכתיב (דברים כט, ג) 'ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע עד היום הזה'. ולגבי אברהם לא הוזכר שהשליטו הקב"ה אחר המילה גם על הלב [- כלשון הפסוק 'ולב לדעת'], כיון שכבר קודם המילה היה לבו שלם לשמים. כדכתיב (נחמיה ט, ח), 'ומצאת את לבבו נאמן לפניך וקרורות עמו הברית', עכ"ד.

וצריך לומר, שזכה ללב שלם כבר קודם המילה, מכח כל שאר המצוות שכבר קיים. שהרי מצינו שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה, שנאמר (להלן כו, ה) 'עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרותי מצוותי חוקותי ותורותי' (קידושין פב.).

נמצא שע"י כל המצוות שעשה המליכו הקב"ה על רמ"ג איברים, כולל הלב, וע"י מצות מילה זכה לשלוט על ה' איברים נוספים. ומוכח שפיר ש"גדולה מילה", שרק מכוחה "נקרא שלם", שעל ידה השליטו הקב"ה על כל רמ"ח האיברים. וזהו שנקט רבי בלישנא יתירה, "שכל המצוות שעשה אברהם אבינו לא נקרא שלם, עד שמל". כי מכח כל המצוות שקיים עד המילה שלט גם על הלב, אבל עדיין חסרו לו ה' איברים שלא שלט עליהם רק בזכות המילה. וקל להבין כי נכון, בעז"ה ברוך הוא.

ברכת מזל טוב

לצאצאי רבינו הגה"ק זצ"ל

הרב ר' יחזקאל פארקאש הי"ו (בן הרה"ח ר' דוד ז"ל ותבלח"ט מרת חנה תחי')

לרגל נישואי הנכד-הבן החתן חיים יהודה נייז עב"ג הכלה בת הרה"ח ר' יום טוב אליעזר נייהוז הי"ו

החתונה בעז"ה ביום ה' פרי' וירא אור ליי"ט חשון באולם אור החיים וויזניץ בארא פארק ני.

יהי רצון שייזכו לרווחת מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה לתפארת אבות, הם וכל משפחתם,

ויתקיים בהם במהרה "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם", אמן.

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים

נא לשלוח בקשה לכתובת: info@Kodesh-Hilulim.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.